

Relevancia migrácie vo volebnej kampani 2023

Ján Lid'ák

Abstract

Relevance of Migration in the 2023 Election Campaign. *The article deals with the issue of articulating the topic of international migration in the 2023 election campaign. Unlike in 2015, when Slovakia did not lie on migration routes, migrants came to Slovakia via the southern Hungarian-Slovak border. This text identifies the communication strategies of the relevant political parties on migration. We are interested in answering the question of who articulated this topic as one of their campaign themes, what the substance of the campaign statements was, and what means of expression were used by the political parties to mobilize voters. The international issue has similarly been securitized in the recent past, i.e., politicians have mainly emphasized the security aspect of the problem. However, there were doubts about whether the migration processes were not triggered deliberately in the pre-election period because, after the elections and the formation of the new government, immigration across the Hungarian-Slovak border did not continue with the same intensity as in the period just before the elections.*

Keywords: migration, discourse, political communication, political parties, securitization, Slovakia.

Úvod

Medzinárodná migrácia sa pokladá za jednu z najdôležitejších výziev súčasného obdobia, ktorá má vážne ekonomické, sociálne, populačné, kultúrne, politické, bezpečnostné, environmentálne a iné dôsledky tak na krajinu pôvodu ako aj na cieľový štát migrácie (Bargerová 2016). Na rozdiel od západoeurópskych štátov (Lid'ák 2014, Onufrák 2020) téma medzinárodnej migrácie dlhé roky nebola v centre politického diskurzu na Slovensku (Androvičová 2017). Dôvody sú jednoduché. Slovensko neposkytovalo dostatok ekonomických, sociálnych a politických faktorov priťahovania migrantov, takže ich počet bol v porovnaní so štátmi západnej Európy ďaleko menší (Letavajová 2021). Situácia sa začala meniť až po vstupe Slovenska do Európskej únie v roku 2004 (Bolečeková 2014). Od tohto roku štatistiky za-

znamenávajú nárast počtu cudzincov s tolerovaným pobytom na Slovensku. A s výnimkou krátko obdobia počas pandémie Covid-19, kedy sa rast počtu nových cudzincov s pobytom na Slovensku spomalil (ÚHCP 2024), je Slovensko dodnes konfrontované s pribúdajúcim počtom migrantov. Ten najväčší nárast bol zaznamenaný v roku 2022, teda bezprostredne po vojenskom útoku Ruskej federácie na Ukrajinu. Slovensko ako bezprostredný sused Ukrajiny muselo reagovať na túto situáciu a začať sa zaoberať nielen otázkami migrácie, ale predovšetkým integrácie. Téma integrácie totiž bola politickou elitou roky ignorovaná (Štefančík, Stradiotová, Seresová 2022). Dodnes pretrvávajú presvedčenie, že Slovenská republika predstavuje iba tranzitívnu trajektóriu, prijímanie pracovnej sily zo zahraničia predstavuje iba dočasný problém, ktorému nie je potrebné venovať nijakú mimoriadnu pozornosť a až po migrácii vojnových utečencov z Ukrajiny si politici uvedomili, že musia riešiť aj túto mimoriadne dôležitú tému.

Ak sa pozrieme na to, ako politici po roku 2015 tému migrácie uchopili, musíme konštatovať, že v prvom rade zdôrazňovali jej bezpečnostné aspekty (Androvičová 2017), za nebezpečenstvo považovali v prvom rade migrantov z moslimských krajín (Lenč 2019, Grančayová, Kazharski 2020). Tento prístup nie je zvláštnosťou, objavuje sa dlhodobo aj v iných krajinách (Hyusmans 2000, Ibrahim 2005, Lazaridis, Tsagkroni 2015, Demirkol 2022). Problém však bol, že sekuritizačný prístup v slovenskom politickom diskurze dominoval, pričom iné postoje boli v marginálnej pozícii (Štefančík, Kiner 2021, Dulebová, Štefančík, Cingerová 2024). Táto skutočnosť sa odrazila aj v pohľadoch a postojoch domácej populácie na migráciu. Na Slovensku pretrvávajú tendencie vnímať prisťahovalcov cez prizmu negatívnych určení, ide predovšetkým o pretrvávajúce stereotypy, že prisťahovalci berú prácu ľuďom, ktorí sa narodili na Slovensku, že rozširujú choroby, prípadne, že prispievajú k rastu kriminality. V spoločenskom diskurze sa vo väčšej miere objavili rôzne hanlivé výrazy, ktorými migranti boli a dodnes sú označovaní (Orgoňová, Bohunická 2016, Zvada 2021).

Roky 2015 a 2016 považujeme za dostatočne preskúmané, nás v tomto texte zaujíma, ako politici artikulovali tému migrácie pred voľbami 2023. V tomto období totiž vystupuje do popredia niekoľko dôležitých problémov. Ten prvý je práve vyššie uvedená otázka integrácie ukrajinských migrantov. Druhý, oveľa dôležitejší problém je spojený s nedostatkom pracovnej sily. Skúsenosti iných štátov totiž ukazujú, že výpadok pracovnej sily je možné riešiť práve regulovaním migračných procesov, premyslenou imigračnou politikou, v rámci ktorej štáty pozývajú z vybraných štátov migrantov s určitými vlastnosťami a danosťami (vek, vzdelanie, región pôvodu), aby tak vyriešili nielen problém ekonomický, ale nadväzujúci problém demografický (Čajka, Bolečeková 2017, Čiefová, Raneta 2017). V súvislosti

s uvedeným problémom, musí ale každá krajina samozrejme okrem pozitív očakávať aj nevýhody a ťažko riešiteľné napätia, tiež nevypočítateľné vedľajšie účinky

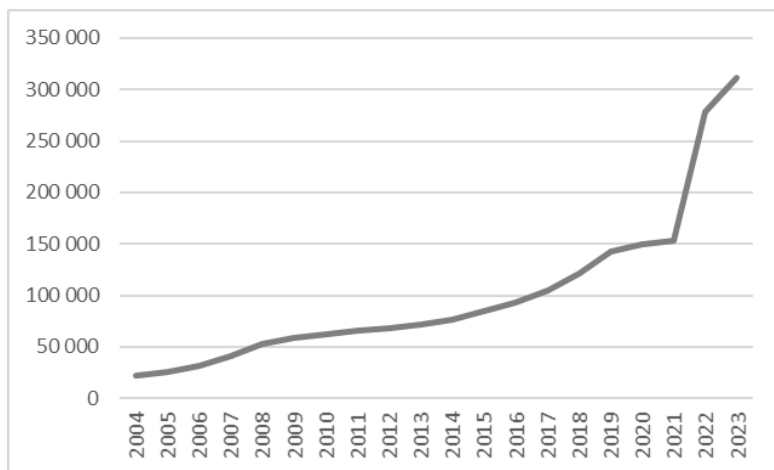
Článok je postavený na obsahovej analýze politických dokumentov a diskurznej analýze publikovaných výrokov čelných politických predstaviteľov Slovenskej republiky v období pred parlamentnými voľbami 2023 a krátko po nich, v období zostavovania a menovania novej vlády. Pod výrazom diskurz chápeme „súhrn všetkých rečových aktov, použitých v politických diskusiách a takisto pravidiel verejnej politiky, overených tradíciou a skúsenosťami“ (Dulebová 2012). Tento text sa tak snaží zachytiť aj výroky politikov, ktorí sa v priebehu niekoľkých týždňov stali z opozičných predstaviteľmi vládnej moci. Vzhľadom na rozsah témy a obmedzený priestor sa sústredíme predovšetkým na analýzu volebných programov a v niektorých prípadoch ich doplníme aj výrokmí konkrétnych politikov, pravidelných aktérov diskurzu.

Migračné dáta

Ako sme už uviedli, počet migrantov rastie na Slovensku plynule od roku 2004, kedy Slovensko vstúpilo do Európskej únie. Členstvo v zoskupení najvyspelejších štátov v Európe prirodzene zatriktívnilo Slovensko aj v očiach potenciálnych migrantov (Přivara, Kiner 2020). Paradoxne na tomto raste je, že politici od roku 2015 vyjadrujú predovšetkým negatívny postoj k migrantom. Je evidentné, že problémy trhu práce, obavy z mzdového poklesu i kultúrnu inakosť využívajú politické strany na získavanie nového voličského potenciálu. Migrantov prezentujú ako riziko pre domáce obyvatelstvo. Pochopiteľne, zamestnávateelia majú iný názor. Tí pod výrazom migranti totiž nevnímajú iba skupiny imigrantov z konfliktných regiónov s odlišnými kultúrnymi a náboženskými tradíciami, ale rovnako migrantov s danosťami vhodnými pre domáci pracovný trh.

Ako z priloženého grafu vyplýva, najväčší rast cudzincov bol zaznamenaný od začiatku ruskej agresie na Ukrajinu, od kedy musí Slovenská republika riešiť otázku nielen imigračnú, ale rovnako sa musí venovať hľadaniu odpovede na otázku, ako týchto migrantov integrovať do spoločnosti tak, aby sa oni cítili ako rovnoprávni obyvatelia, ale zároveň, aby ich aj príslušníci domácej spoločnosti vnímali ako rovnocenných obyvateľov.

Graf 1: Počet cudzincov k 31. decembru príslušného roku

Zdroj: ÚHCP 2024.

K 30. júnu 2024 Úrad hraničnej a cudzineckej polície (2024) evidoval už 327.372 platných pobytov pre cudzincov, čo znamená, že aj v roku 2024 zaznamenávame pokračujúci nárast počtu cudzincov na území Slovenskej republiky. Ako z tabuľky 1 vyplýva, v polovici roka 2024 z počtu evidovaných pobytov cudzincov jednoznačne dominujú príslušníci tretích krajín, čo zvyšuje dôležitosť venovať pozornosť nielen imigračnej, ale rovnako integračnej politike.

Tabuľka 1: Počet platných pobytov pre cudzincov k 30. 06. 2023 a k 30. 06. 2024

Typ štátnej príslušnosti	k 30. 06. 2023	k 30. 06. 2024
Štátni príslušníci tretích krajín	238 401	271 692
Občania EÚ	55 666	55 680
SPOLU	294 067	327 372

Zdroj: ÚHCP 2024.

Výsledky analýzy a diskusia

Migráciu ako tému politickej lingvistiky možno skúmať z rôznych perspektív, záleží od toho, či ju budeme skúmať ako lingvisti alebo ako politológovia. Známe sú napríklad články na tému migračného diskurzu, a to očami lingvistov (Orgoňová, Bohunická 2016, Moullagaliev, Khismatullina 2017), ako aj politológov (Androvičová 2017). Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že predvolebná kampaň sa niesla v duchu vyvolávania strachu z migrácie, následne islamizácie, rozvratu tradičných hodnôt a dokonca aj z tzv. gender ideológie.

Našu analýzu začneme hodnotením volebného programu víťaznej strany Smer-SD (2023). Táto strana začínala program s témou zahraničnej politiky. Zdôraznila potrebu „suverénnej zahraničnej politiky“. Prezentovala pohľady na Európsku úniu, NATO, Vyšehradsky fond, ako aj vojnu na Ukrajine. V tejto časti sa dotkla aj témy migrácie, kedy kritizovala vtedajšiu vládu za jej prístup k migrácii, ktorý podľa strany Smer-SD má „ohrozovať slovenské národno-štátne záujmy“. V prípade tvorby európskej zahraničnej politiky je pre Smer-SD dôležité, aby boli v tomto procese zohľadnené národné záujmy členských štátov. V tomto prípade identifikujeme sekuritizačný prístup k migrácii. Rozmer ohrozenia je politický, pretože zlý prístup vtedajšej vlády k migrácii, prípadne Európskej únii ako celku, má alebo môže ohrozovať záujmy štátu. Nespomínajú sa tak iné kategórie hrozieb ako ekonomická, kultúrna alebo hrozba osobnej bezpečnosti. Migrácia má podľa Smeru-SD ohrozovať štát ako celok. Dokument nedefinuje, ako môže migrácia ohrozovať štát. Tento výrok je vyslovený všeobecne, ale pre voliča vecne a zrozumiteľne. Neexistujú teda iné alternatívy, ktoré by mohli mať iný ako bezpečnostný aspekt. Migrácia, resp. zle nastavená migračná politika má štát ohrozovať.

Negatívny prístup k migrácii predstavitelia Smeru-SD prezentovali dlhodobo a konzistentne. K určitým posunom však dochádza po voľbách, kedy Robert Fico vytvára štvrtú vládu. V tomto období, kedy politická strana preberá zodpovednosť za riešenie viacerých otázok, vrátane ekonomických a demografických, evidujeme posun vo vnímaní migrácie. Migrácia už nie je prezentovaná zovšeobecňujúco, samotný predseda vlády začína rozlišovať medzi legálnou a nelegálnou migráciou. K nelegálnej migrácii prezentuje rovnako negatívny postoj, legálnu migráciu ale vidí ako jeden zo spôsobov na vyriešenie problémov s nedostatkom pracovnej sily. Adjektív legálny, resp. nelegálny je používaný častejšie, aby zdôraznil rozdiely medzi týmito kategóriami migračných procesov. Samotný predseda vlády upozorňoval na rozdiely medzi legálnymi a nelegálnymi migrantmi (Pekárková 2024).

– „*Chceme sa dohodnúť na tom, že pripravujeme celý rad zákonov, inštitucionálnych, finančných nástrojov, ktoré majú pomôcť urýchliť umiestnenie človeka zo zahraničia. Pozor, **legálneho migranta**, na územie Slovenskej republiky... Prosím verejnosť, aby rozlišovala medzi **legálnou migráciou a nelegálnou migráciou**“ (Fico, R., 24. 2. 2024, citované podľa Pekárková 2024).*

V prípade strany Hlas bol problém identifikovať konkrétny dokument, ktorý by strana považovala za svoj volebný program. Na stránke tohto politického subjektu sa objavujú dva dokumenty s názvom Sme Váš Hlas a Hodnotové princípy povolebnej spolupráce, ani v jednom sa však nehovorí nič o tom, ako mieni strana riešiť problematiku medzinárodnej migrácie. V pred i v povolebnom období sa medzi aktívnych diskutérov na tému migrácia zaradil najmä súčasný predseda strany Matúš Šutaj Eštok. Z pozície opozičného poslanca kritizoval vtedajšiu vládu a policajný zbor za nečinnosť a navodzoval emóciu strachu z migrantov:

– „*Situácia s migrantmi na Slovensku nie je vôbec pod kontrolou... Migranti prespávajú pod oknami panelákov, nechávajú za sebou haldy odpadu a potrebu vykonávajú v okolí obydli. Ľudia majú oprávnený strach a plne rozumiem ich obavám“ (Šutaj-Eštok, M., 31. 8. 2023, Facebook).*

Ako minister vnútra bezprostredne po vytvorení vlády zorganizoval stráženie južnej hranice s Maďarskom, odkiaľ pred voľbami prichádzali na Slovensko iregulárni migranti. Tému „nelegálnej migrácie“ artikuloval Šutaj Eštok pravidelne, začiatkom augusta 2024 zorganizoval tlačovú besedu (Šutaj Eštok 2024) v oblečení bezpečnostných zložiek, aby zdôraznil, aké dôležité je doceliť bezpečnosť obyvateľov, okrem iného aj strážením hraníc a bojom proti nelegálnej migrácii. Aj v jeho prípade je evidentný posun vo vnímaní rozdielu medzi legálnou a nelegálnou migráciou, nelegálnu migráciu vníma ako bezpečnostné riziko, a to aj napriek tomu, že Slovensko táto kategória migrantov vníma skôr ako tranzitnú krajinu, čo dokazuje aj odchod migrantov, ktorí sa pred voľbami 2023, počas volebnej kampane, ocitli na území Slovenskej republiky.

V prípade Slovenskej národnej strany ako tretieho vládneho subjektu po voľbách 2023 bola téma migrácie vo volebnom programe zahrnutá v časti Právny a bezpečný štát. SNS sa v programe veľmi stručne vracia k téme povinných kvót, keď tvrdí: „*Odmietame zavedenie utečeneckých kvót a prijímanie nelegálnych migrantov na základe príkazov z EÚ. Odmietame prístupenie k Marakéšskej zmluve o migrácii*“ (SNS 2023). Aj v programe SNS sa

tak objavuje adjektív nelegálny na zdôraznenie rozdielu medzi dvomi kategóriami migrácie. O legálnej migrácii sa však SNS vo volebnom programe 2023 nezmieňuje.

Najväčšia opozičná strana, Progresívne Slovensko (2023), sa vo volebnom programe 2023 venovala migrácii v časti Európska a zahraničná politika, humanitárna pomoc. Aj v tomto prípade tak navodzuje stereotypný dojem, že téma migrácie je spojená predovšetkým s otázkou bezpečnosti. Hoci PS má podrobne spracovaný program napríklad v oblasti trhu práce, podnikania, verejných financií, v týchto častiach sa zmienka o migrácii nenachádza. Pritom práve migrácia je v západných demokraciách považovaná za spôsob, ako riešiť výpadok pracovnej sily, prípadne zastaviť negatívny demografický vývoj. PS predstavuje záujem podporovať *„efektívnu a spravodlivú reformu migračnej politiky vrátane reformy Dublinského systému, užšiu spoluprácu EÚ v rámci spoločného azylového priestoru a pretvorenie Frontexu na skutočnú Pobrežnú a pohraničnú službu EÚ“*. Podobne ako iné strany aj PS má záujem bojovať proti nelegálnej migrácii a podporovať návratovú politiku. Aj PS rozlišuje medzi legálnou a nelegálnou migráciou. Paradoxné je, že hoci sa táto strana snaží byť mimoriadne politicky korektná a dokonca používať rodovo vyvážený jazyk, v tomto prípade používa výraz „nelegálna migrácia“, ktorý je niektorými odborníkmi považovaný za politicky nekorektný (Lid'ák, Štefančík 2022).

V súčasnosti opozičná SaS rozlišuje vo volebnom programe 2023 medzi legálnou a nelegálnou migráciou. Podobne ako iné strany odmieta „ilegálnu migráciu“ s dôrazom na jej bezpečnostný charakter. Na rozdiel od vládnych strán sa tento subjekt venuje aj legálnej migrácii, kritizuje absenciu *„transparentnej a zrozumiteľnej stratégie pre prijímanie pracovníkov zo zahraničia“* dokonca hovorí o konkrétnom *„bodovacom systéme pre cudzincov žiadajúcich o pracovné povolenie“* (SaS 2023). Ide zatiaľ o jedinú konkrétnu zmienku, ako by jedna zo šiestich relevantných strán riešila otázku legálnej migrácie. SaS navrhuje konkrétne opatrenia na riešenie otázky prisťahovalectva, okrem iného sa zameriava na zvýšenie efektívnosti cudzineckej polície, skrátenie čakacích lehôt pre cudzincov, ako aj jazykovú výbavu pracovníkov oddelenia cudzineckej polície. V prípade iregulárnej migrácie navrhuje podobne ako iné strany zlepšenie ochrany vonkajších hraníc.

Podobne ako SaS problematike regulárnej migrácie sa vo volebnom programe 2023 venuje aj Kresťanskodemokratické hnutie. Už v druhej kapitole s názvom Hospodárska politika navrhuje zmenu prístupu k migračnej politike a síce, *„aby Slovensko zmenilo svoju migračnú politiku v prospech zahraničných pracovníkov v žiadaných profesiách“* (KDH 2023). Ako príklad uvádza Poľsko, ktoré riadenou migráciou riešilo problém s nedostatkom pracovnej sily v určitých profesiách. Nehovorí síce

o nejakom bodovacom systéme ako napríklad SaS, vymenúva ale konkrétne nástroje imigračnej politiky, okrem iného zmena podmienok na získanie štátneho občianstva, zvýhodňovanie ľudí s vysokoškolským vzdelaním, skrátenie lehôt na vybavenie žiadostí o prácu pre talentových ľudí, uľahčenie podnikania, možnosť vykonávať výskum bez špeciálnych povolení, automatické uznávanie diplomov z top 1000 univerzít vo svete. Ak si uvedomíme, že volebný program je vlastne stručným dokumentom, v ktorom strany predstavujú návrhy riešení z rôznych oblastí, ide o pomerne dobre spracovanú časť volebného programu s návrhmi riešení problémov spojených s medzinárodnou migráciou. Podobne ako pri väčšine strán, aj KDH rozlišuje medzi legálnou a nelegálnou migráciou, pričom nástrojom na riešenie nelegálnej migrácie má byť dôslednejšia ochrana vonkajších hraníc. Podľa KDH sa má migrácia riešiť predovšetkým v krajine pôvodu, a to najmä *„riešením konfliktov, rozvojovou spoluprácou či zmierňovaním dôsledkov klimatických zmien“*. KDH si tak všima aj problematiku environmentálnej migrácie, ktorej je v súčasnosti venovaná pozornosť aj v prostredí slovenských spoločenských vied (Štefančík, Seresová 2021). Hoci je téma migrácie uvádzaná na viacerých miestach volebného programu KDH, strana sa jej venuje v osobitnej časti s názvom Migrácia. O migrácii hovorí KDH ako o výzve. Nie teda výlučne ako o probléme, nespája ju prvoplánovo s bezpečnostným rizikom, ale používa zjemňujúce slovo „výzva“. Hoci podporuje vytváranie bezpečnostných zón za vonkajšou hranicou Schengenu, zároveň je KDH presvedčené, že *„Európa má morálnu povinnosť pomôcť tým, ktorí sú prenasledovaní, alebo utekajú pred vojnovým konfliktom“*. V prípade KDH ide o stranu, ktorá nepodčiarkuje bezpečnostný aspekt migrácie, naopak hľadá spôsoby, ako tento problém vyriešiť, ale zároveň ponúka pomoc. Od migrantov s povoleným pobytom zároveň žiada, aby rešpektovali *„základné právne a kultúrne normy našej spoločnosti“*. Mierne sa tak dotýka aj témy integračnej politiky a predstavuje jej základnú požiadavku, a síce rešpekt noriem autochtónnej spoločnosti. KDH tému migrácie uchopilo s dávkou ľudskosti a politicky zjemňujúceho jazyka.

Podrobnejší prístup k migrácii predstavilo vo volebnom programe aj OĽaNO (dnes Slovensko, vo voľbách kandidovala ako OĽaNO a priatelia v koalícii s Kresťanskou úniou a stranou Za ľudí). OĽaNO (2023) navrhlo zjednodušiť procesy imigrácie pre cudzincov v prípade, ak ide o pracovné pozície v oblastiach *„vzdelávania, výskumu, vývoja a inovácií“*. Prepracovanejší prístup v imigračnej politike OĽaNO prezentovalo návrhom na *„identifikáciu vhodných pracovných pozícií na domácom trhu práce pre cudzincov a aktualizáciu zásady efektívneho naboru a prijímania pracovných síl zo zahraničia“*. V programe OĽaNO je možné identifikovať aj určité prvky návrhov integračnej politiky, keď má záujem zapojiť migrantov do

riešenia domácich slovenských problémov. Podobne ako pri iných stranách, bezpečnostný aspekt migračnej politiky sa nachádza aj v programe OĽaNO. Ide najmä o snahu posilniť kontrolu vonkajšej hranice. V časti o bezpečnostnej politike rozlišuje OĽaNO medzi legálnymi a nelegálnymi migrantmi, prezentuje predstavu o návratovej politike a odmieta „*povinné kvóty pre žiadateľov o azyl*“. OĽaNO sa okrem migrácie cudzích štátnych príslušníkov venuje v programe aj otázke návratu Slovákov, ktorí dlhodobo žijú v zahraničí a považujú sa za talenty vo svojej pracovnej oblasti, ako aj potomkov bývalých politických emigrantov s cieľom motivovať tieto skupiny ľudí na návrat do vlasti, resp. do vlasti ich predkov.

Záver

Načrtnutý pohľad do volebných programov relevantných politických strán hovorí o dvoch skutočnostiach. Od roku 2015 sa politici vo vnímaní migrácie posunuli dopredu, pričom začali výraznejšie rozlišovať medzi legálnou a nelegálnou, respektíve regulárnou a neregulárnou migráciou. Regulárnu, v slovníku slovenských politikov, legálnu migráciu považujú spravídla za prínos pre domácu ekonomiku. Politici hovoria o nedostatku pracovnej sily a migráciu vidia ako jeden zo spôsobov riešenia tohto nielen slovenského problému. Naopak, neregulárnu (nelegálnu) migráciu vidia ako bezpečnostný problém. Túto skupinu vnútorne nediferencujú, prakticky nie je pre nich podstatné, či ide o migrantov z Afriky, Blízkeho východu alebo Ukrajiny. Ak ide o neregulárnych migrantov, týchto jednoznačne odmietajú, pričom za najdôležitejší prostriedok boja proti neregulárnej migrácii považujú ochranu vonkajších hraníc schengenského priestoru.

Druhú skutočnosť v postoji k migrácii vidíme v posune niektorých politických strán v oblasti integrácie. Najmä u KDĽ a Slovenska (premenovaná strana OĽaNO) identifikujeme niektoré momenty patriace pod integračnú politiku. Práve absenciu diskusie o integračnej politike považujeme za najslabší moment celého slovenského migračného diskurzu. Pritom diskurz o integračnej politike je rovnako dôležitý ako o politike imigračnej (Goodman 2010, Heckmann 2015, Joppke 2017). Ak totiž politici budú považovať riadenú migráciu za jeden zo spôsobov riešenia niektorých demografických a ekonomických (vrátane systému dôchodkového zabezpečenia) problémov, je náležité začať oveľa intenzívnejšie diskutovať aj o dobrej integračnej politike. Aby sme tým predišli chybám, ktoré v integračnej politike urobili niektoré západoeurópske štáty.

Tému obsahu volebných programov je možné doplniť aj o jednotlivé výroky politikov. Tie sú totiž často agresívnejšie, emocionálnejšie a menej

vecnejšie ako volebné programy. Môžeme konštatovať, že na Slovensku pretrváva a prehľbuje sa nízka dôvera ľudí voči sebe, voči inštitúciám, nedôvera k autoritám, narastá sociálne napätie a samozrejme ruka v ruku s tým aj extrémizmus. Práve vo výskume migračného diskurzu vidíme možnosť, ako by sa mohla téma migrácie zaradiť medzi objekty výskumu politickej lingvistiky.

Primárne zdroje

- Hlas-SD (2023). Hodnotové princípy povolebnej spolupráce, <<https://strana-hlas.sk/dokument/deklaracia-hodnotove-principy-povolebnej-spoluprace/>> [12. 9. 2024].
- OĽaNO (2023). Vyhrá mafia alebo ľudia. Ty rozhodneš, <<https://www.obycajniludia.sk/volebny-program-2023>> [12. 9. 2024].
- Pekárková, I. (2024). Ukrajinci sú pre nás vítanou pracovnou silou, vyhlásil Robert Fico v RTVS. Už sa pripravujú zmeny. Správy RTVS, 24. 2. 2024, <<https://spravy.rtv.s.sk/2024/02/ukrajinci-su-pre-nas-vitanou-pracovnou-silou-vyhlasil-robert-fico-v-rtvs-uz-sa-pripravuju-zmeny/>> [12. 9. 2024].
- Progresívne Slovensko (2023). Plán pre budúcnosť, <<https://progresivne.sk/program/>> [12. 9. 2024].
- SaS (2023). Program ekonomického rastu, <<https://drive.google.com/file/d/1LtK9nyf9R11KKWEbGn3ro3I0zAqbavwk/view>> [12. 9. 2024].
- Smer-SD (2023). Volebný program strany SMER - Slovenská sociálna demokracia, <<https://www.strana-smer.sk/aktuality/blogy/post/volby-2023>> [12. 9. 2024].
- SNS (2023). 15 programových priorít Slovenskej národnej strany pre Slovensko, <https://www.sns.sk/wp-content/uploads/2023/09/VP_Web.pdf> [12. 9. 2024].
- Šutaj Eštok, M. (2023). Facebook, <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=744841854116954&set=a.296104965657314&type=3&locale=sk_SK> [12. 9. 2024].
- Šutaj Eštok, M. (2024). Tlačová konferencia na hraniciach s Ukrajinou k zastaveniu nelegálnej migrácie, Facebook, <<https://www.facebook.com/HlasSocialnaDemokracia/videos/mat%C3%BA%C5%A1-%C5%A1utaj-e%C5%A1tok-tla-%C4%8Dov%C3%A1-konferencia-na-hraniciach-s-ukrajinou-k-zastaveniu-nel/1218932029541050/>> [12. 9. 2024].
- ÚHCP – ÚRAD HRANIČNEJ A CUDZINECKEJ POLÍCIE (2024). Štatistiky. <<https://www.minv.sk/?rocnky>> [23. 8. 2024].

Literatúra

- ANDROVIČOVÁ, J. (2017). The Migration and Refugee Crisis in Political Discourse in Slovakia: Institutionalized Securitization and Moral Panic. *AUC Studia Territorialia*, 16(2): 39–64.
<https://doi.org/10.14712/23363231.2017.11>
- BARGEROVÁ, Z. (2016). Migrácia ako spoločenský fenomén: historické, sociálne a právne aspekty. In: HLINČIKOVÁ, M., MESEŽNIKOV, G. (eds.). *Otvorená krajina alebo nedobytná pevnosť? Slovensko, migranti a utečenci*. Praha: Heinrich Böll Stiftung, s. 17–36.
- BOLEČEKOVÁ, M. (2014). Migračná politika Slovenskej republiky: desať rokov po vstupe do Európskej únie. *Politické vedy*, 17(3): 68-90.
- ČAJKA, P., BOLEČEKOVÁ, M. (2017). *Aktuálne otázky demografického vývoja. Reflexia v podmienkach Slovenskej republiky*. Banská Bystrica: BELIANUM.
- ČIEFOVÁ, M., RANETA, L. (2017). Demografické trendy na Slovensku a v Rakúsku. In: KLEMKA, M., VLKOVÁ, E. (eds.). *Ekonomické, politické a právne otázky medzinárodných vzťahov 2017: zborník vedeckých prác*. Bratislava: EKONOM, s. 77–86.
- DEMIRKOL, A. (2022). An Empirical Analysis of Securitization Discourse in the European Union. *Migration Letters*, 19(3): 273–286.
<https://doi.org/10.33182/ml.v19i3.1832>
- DULEBOVÁ, I. (2012). Politický diskurz ako objekt lingvistického výskumu. *Jazyk a kultúra*, 9.
- DULEBOVÁ, I., ŠTEFANČÍK, R., CINGEROVÁ, N. (2024). *Language and Security: The Language of Securitization in Contemporary Slovak Public Discourse*. Berlin: Peter Lang. <https://doi.org/10.3726/b21851>
- GOODMAN, S. W. (2010). Integration Requirements for Integration's Sake? Identifying, Categorising and Comparing Civic Integration Policies. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(5): 753–772.
<https://doi.org/10.1080/13691831003764300>
- GRANČAYOVÁ, M., KAZHARSKI, A. (2020). The Sloakebab': Anti-Islam Agenda in Slovak Parliamentary Elections and Beyond. *Czech Journal of Political Science*, 3: 259–277.
<https://doi.org/10.5817/PC2020-3-259>
- HECKMANN, F. (2015). *Integration von Migranten Einwanderung und neue Nationenbildung*. Wiesbaden: Springer VS.
<https://doi.org/10.1007/978-3-658-06980-3>
- HUYSMANS, J. (2000). The European Union and the Securitization of Migration. *Journal of Common Market Studies*, 38(5): 751–777.
<https://doi.org/10.1111/1468-5965.00263>

- IBRAHIM, M. (2005). The Securitization of Migration: A Racial Discourse. *International Migration*, 43(5): 163–187. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2435.2005.00345.x>
- JOPPKE, Ch. (2017). Civic integration in Western Europe: three debates. *West European Politics*, 40(6): 1153–1176. <https://doi.org/10.1080/01402382.2017.1303252>
- LAZARIDIS, G., TSAGKRONI, V. (2015). Securitisation of Migration and Far Right Populist Othering in Scandinavian Countries. In: LAZARIDIS, G., WADIA, K. (eds.). *The Securitisation of Migration in the EU. Debates since 9/11*. New York: Palgrave Macmillan, pp. 207–236. https://doi.org/10.1057/9781137480583_10
- LEŇ, J. (2019). Slovakia. In: SCHARBRODT, O. et al. (eds.). *Yearbook of Muslims in Europe*. Leiden & Boston: Brill, s. 594–607.
- LETAVAJOVÁ, S. (2021). Antropológia a politické naratívy vy(zne)užívajúce tému novodobých migrácií. *Národopisný vestník*, 80(2): 51–64.
- LID'ÁK, J. (2014). International migration, Europe and migration from Africa. *Asian and African Studies*, 23(2): 226–254.
- LID'ÁK, J., ŠTEFANČÍK, R. (2022). *Úvod do migračných štúdií: Politologické kontexty*. Praha: Vysoká škola mezinárodných a verejných vzťahů Praha.
- MOULLAGALIEV, N., KHISMATULLINA, L. (2017). Metaphors in Media Discourse on Migration. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(5), 131–138. <https://doi.org/10.7596/taksad.v6i5.1242>
- ONUFRÁK, A. (2020). Migrácia v Európe po druhej svetovej vojne v kontexte európskej integrácie. In: ŠUTAJ, Š. (eds.). *Zmeny hraníc a pohyb obyvateľstva v Európe po druhej svetovej vojne*. Košice: UPJŠ, s. 40–60.
- ORGOŇOVÁ, O., BOHUNICKÁ, A. (2016). Imigrácia ako predmet xenoslovakistiky a kritickej analýzy diskurzu na Slovensku. In: ŠTEFANČÍK, R. (ed.). *Jazyk a politika. Na pomedzí lingvistiky a politológie*. Bratislava: EKONÓM, s. 79–93.
- PŘÍVARA, A., KINER, A. (2020). Immigrant Employment in the Slovak Hospitality Industry: Profiles, Experience, and Education. *Journal of Tourism and Services*, 11(21): 167–182. <https://doi.org/10.29036/jots.v11i21.223>
- ŠTEFANČÍK, R., KINER, A. (2021). 'Sorry, I Don't Want Them Here.' Migration in Slovak Political Discourse. *Professional Discourse & Communication*, 3(2): 10–20. <https://doi.org/10.24833/2687-0126-2021-3-2-10-20>
- ŠTEFANČÍK, R., SERESOVÁ, T. (2021). Blending environmental migration with economic migration. The case of central Asian countries. *Acta Geographica Universitatis Comenianae*, 65(2): 181–198.

ŠTEFANČÍK, R., STRADIOTOVÁ, E., SERESOVÁ, T. (2022). A missing piece: the absence of discussion about integration policy in the Slovak migration discourse. *Migration Letters*, 19(6): 965–981.

<https://doi.org/10.33182/ml.v19i6.2780>

ZVADA, L. (2021). Prejavy antisemitizmu a islamofóbie v slovenskom politickom diskurze 2016-2020. In: ŠUTAJOVÁ, J., EŠTOK, J., ONUFRÁK, A. (eds.). *1989 – 2019: Dekády zmien. Kam kráčaš demokracia?* Košice: UPJŠ, s. 319–336.

Poznámka:

Tento text je jedným z výstupov vedeckého projektu VEGA 1/0075/24 *Politický diskurz na Slovensku v kontexte vojny na Ukrajine*.

Kontakt:

prof. PhDr. Ján Lidák, CSc.

Katedra politológie
Filozofická fakulta
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
v Košiciach

Department of Political Science
Faculty of Arts
Pavol Jozef Šafárik University in
Košice

Email Address: jan.lidak@upjs.sk

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1103-5079>